

Helseproblem och etisk utmaning

Göran Koch

Etik i barn- och ungdomsvården

Svenska Pedodontiföreningens ställningstaganden och rekommendationer

Klingberg et al. 2003

Etik och moral i vården

Etik kan beskrivas som moralens teori. Moralerna utgör etikens praktik.

Etiken är en på filosofisk grund framkommen insikt om vad som är rätt och fel.

Moralerna är ett handlande enligt denna insikt.

Etiskt tänkande bygger på framföra allt fyra principer

- Autonomiprincipen – självbestämmande
 - Icke-skada-principen
 - Godhetsprincipen – att göra det goda
 - Rättvisepincipen
-

Grundläggande för alla etiska diskussioner är det okränkbara **människovärdet** (integriteten).

Människans integritet är absolut och konstant, men kan kränkas.

Autonomin (förmåga till självbestämmande) kan variera med ålder/utveckling/sjukdom.

Människans autonomi kan beskrivas som en **sköld** för att skydda hennes integritet.

Vikarierande autonomi

-
- Etiska ställningstaganden medför behov av strategier för konfliktlösning.
 - Konflikterna kan utgöras av värdekollisioner mellan gott och gott, respektive gränsdragning mellan gott och ont.
 - Gränsdragningskonst är förmågan att skilja mellan gott och ont, t.ex. att avgöra när ingrepp övergår i övergrepp.
-

En grundregel för vård är att hälsovinsten vid varje behandling skall överskrida risken för skada.

Det bör alltid finnas ett mål för behandlingen (vad vill vi uppnå?), en behandlingsstrategi (hur skall vi komma dit?) och en konsekvensanalys (vad blir följden om behandlingen utförs respektive inte utförs?).

Det centrala kriteriet på rätt och fel handling är:

Den handling är fel som strävar efter att förverkliga kortsiktiga vinster (värden, mål, intressen) till priset av desto större långsiktiga förluster.

Den handling är rätt som alltid strävar efter att förverkliga långsiktiga vinster till priset av möjliga kortfristiga förluster (kontraproduktions-principen).

FN:s Barnkonvention

”Barnets bästa skall sättas i första rummet i alla beslut som kan ha betydelse för barn”

Etik i tandvården

- Barnet – föräldrarnas rätt att avstå från behandling
 - Att avstå från att behandla är också ett terapival som skall dokumenteras
 - Informerat samtycke
 - Vikarierande autonomi
-

Etiska ställningstaganden vid tandbehandling av barn

Med utgångspunkt från *barnet*:

- Barnet önskar och vill medverka
 - Barnet vill ej ha behandling
 - Barnet kan ej medverka (fysiskt/psykiskt)
 - Barnet vågar ej
 - Barnet får ej
-

Etiska ställningstaganden vid tandbehandling av barn

Med utgångspunkt från *vårdnadshavaren*:

- Vårdnadshavaren anser att behandling bör ske. Behandlingsbehov föreligger
 - Vårdnadshavaren anser att barnet skall behandlas. Behandlingsindikation saknas
 - Vårdnadshavaren anser att barnet inte skall behandlas – kan skjutas upp
 - Vårdnadshavaren anser att barnet inte skall behandlas – behandling kan ej skjutas upp
-

Etiska ställningstaganden vid tandbehandling av barn

Med utgångspunkt från tandläkaren:

- Tandläkaren anser att barnet skall behandlas. Objektivt behandlingsbehov föreligger
- Tandläkaren anser att barnet skall behandlas. Objektivt behandlingsbehov föreligger ej (överbehandling)
- Tandläkaren anser inte att barnet skall behandlas. Objektivt behandlingsbehov föreligger (underbehandling)

Etik och överväganden rörande prioriteringar (Vårdens svåra val, 1995)

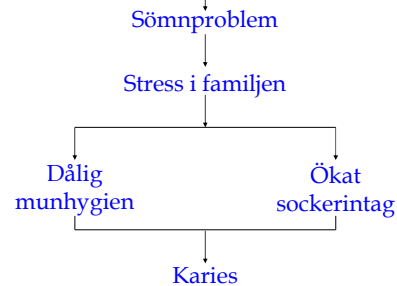
1. Människovärdesprincipen - alla människor har lika värde och samma rätt
2. Behovs- och solidaritetsprincipen - resurserna bör satsas på den som har de största behoven
3. Kostnadseffektivitetsprincipen - vid val mellan olika åtgärder bör man eftersträva en rimlig relation mellan kostnad och effekt (mätt i förbättrad hälsa och höjd livskvalitet)

Caries in the primary dentition as a health problem - epidemiology and ethics

Sven Poulsen 2002

- Orsak till karies i primära dentitionen
- Kariesförekomst
- Begreppet hälsa och oral hälsa i relation till karies i primära dentitionen
- Etik och vårdkvalitet

Frekventa öron-näsa-hals-infektioner

Oral analogues of the three dimensions in the WHO definition of health

Physical well-being and periodontium,	Healthy teeth, jaws, and oral mucosa
Mental well-being and	Absence of dental fear and anxiety
Social well-being	Socially acceptable and aesthetic dentition

Etik - vårdkvalitet

High professional standards	<ul style="list-style-type: none">• Quality of evidence for our interventions• Technical quality of restorations
Effective use of resources	<ul style="list-style-type: none">• Personnel time• Parents' and child's time
Minimal risk for the patient	<ul style="list-style-type: none">• Radiation exposure• Minimal pain, dental fear, and anxiety
High patient satisfaction	<ul style="list-style-type: none">• Satisfaction of child• Satisfaction of parents
Continuity of care	<ul style="list-style-type: none">• Good record keeping• Transfer of information to other care providers

Påverkan av generell hälsa från karies i primära dentitionen

- Smärta - ängslan
 - Infektioner
 - Låg vikt hos barn med karies
 - Påverkar aptit och sömn
-